

**Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет**

**МАТЕРІАЛИ ТРЕТЬОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА
ПРАКТИЧНИЙ ВИМІРИ**

23 квітня 2020 р.

Суми 2020

ББК 67(4 Укр)я43
УДК 340 (477)

Рекомендовано до друку науково-координаційною радою Сумського національного аграрного університету (протокол №10 від 22 травня 2020 року)

Редакційна колегія:

Курило М.П., перший проректор Сумського національного аграрного університету, доктор юридичних наук, професор (голова);

Запара С.І., декан юридичного факультету Сумського національного аграрного університету, доктор юридичних наук, професор;

Арістова І.В., завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права, доктор наук, професор;

Клочко А.М., завідувач кафедри міжнародних відносин Сумського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук, доцент;

Кузнецова М.Ю., завідувач кафедри приватного та соціального права Сумського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук, доцент;

Ясинок М.М., завідувач кафедри правосуддя Сумського національного аграрного університету, доктор юридичних наук, професор.

А 43 Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри: матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 23 квітня 2020 року). Суми, 2020. 178 с.

Збірник містить тези доповідей, учасників Третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри» (м. Суми, 23 квітня 2020 р.). Розрахований на науковців, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, юристів-практиків, представників державної служби та органів місцевого самоврядування

© Автори тез, 2020

© Сумський національний аграрний університет, 2020

юриспруденції, вдосконалити правничу (юридичну) освіту для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії.

Література:

1. Досманова Е. Ж. Немецкая система подготовки юристов: общая характеристика. *Инновации в образовательной деятельности и вопросы повышения качества обучения*. 2012. Т. 2. № 1. С. 1–8.

2. Європеїзація української юридичної освіти: матеріали конференції у рамках Німецько-українського правознавчого діалогу (травень 2016р. Геттінген), Геттінген, 2016. 156 с.

3. Кононець В. П. Модернізація юридичної освіти в Україні з урахуванням європейського досвіду. *Сучасна юридична освіта: досвід минулого – погляд у майбутнє*: збір. матер. міжнар. наук.-практ. конф., 21 жовтня 2016 р. Одеса, 2016. С. 95–97.

4. Парамонова О.С. Система підготовки юристів у вищих навчальних закладах Німеччини. *Вісник Черкаського університету*. 2017. Вип. 8. С. 83-89

5. Проскурняк О. Державні юридичні екзамени в Німеччині. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №12. С. 212-215

ЗМІСТ ПРАВА НА ТАЄМНИЦЮ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я

Гамбург Л. С., кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри управління і економіки фармації,
медичного та фармацевтичного права
Запорізького державного медичного університету
(Україна)

У вузькому (фізіологічному) розумінні здоров'я – це певний стан життя організму, що полягає у такому функціонуванні його органів, яке необхідно і достатньо для нормальної життєдіяльності індивіда. В широкому (комплексному) розумінні – відсутність хвороб, недуг, фізичних вад і стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя. Здоров'я є однією з якісних складових людської істоти, її властивістю адаптуватися до фізичних, психічних і соціальних проблем, вирішуючи їх в особистій та суспільній практиці.

Неможливість абсолютного здоров'я об'єктивно зумовлено несприятливими природними, технологічними, соціально-економічними, політико-правовими, інформаційними, психологічними чинниками соціально неоднорідного суперечливого суспільства, яке створює певні рівні особистісного, групового та загального психофізичного неблагополуччя. Зазначені фактори можуть перетворювати/перетворюють відомості про стан здоров'я в об'єкт посягань на особисте (громадянське) право людини на недоторканість особистості. Водночас конституційні положення про демократичну, соціальну, правову державу (включаючи Україну) визначають людину, її життя, здоров'я, недоторканість і

безпеку найвищою соціальною цінністю. Відтак охорона здоров'я автономної особистості необхідно включає право на таємницю про стан її здоров'я з належним державним гарантуванням. Специфічність такого права потребує з'ясування його змісту.

«Зміст» як діалектична категорія є визначальною стороною цілого та являє собою єдність усіх його частин, внутрішніх процесів, зв'язків, протиріч і тенденцій. Зміст перебуває в діалектичній єдності з формою, що є його структурною організацією, способом існування та вираження. Зміст відповідає на питання «що», а форма – «як». Вона наповнюється змістом і з нього реалізується. Зміст поняття, на відміну від його смислу, є певним чином упорядкованою сукупністю елементів, компонентів і процесів, які утворюють предмет або явище, відображаючи особливості структурних зв'язків.

Право людини на таємницю про стан здоров'я належить до особистих немайнових прав, змісту яких властивий природний характер. Реалізація, охорона та захист цього права знаходять втілення у праві позитивному [1, 144–145]. Право особи на невтручання в її особисте та сімейне життя, складовою частиною якого є інформація про стан здоров'я, виникає разом із людиною, джерелом цього права є сама природа людини, тобто в широкому розумінні це є природним правом та може бути віднесено до свободи від безпідставного втручання в приватне життя. А регламентація зазначеного права як певної міри свободи одного суб'єкта і несвободи іншого, наявність правомочного та зобов'язаного суб'єктів, класифікація зазначених суб'єктів, деталізація об'єкту, захист такого права вже належать до сфери регулювання позитивним правом.

Здійснюючи особисті немайнові права фізична особа у певній формі реалізує надану їй свободу власної поведінки [1, 145]. При цьому позитивне право встановлює міру такої свободи, тоді як право природне співпадає із поняттям свободи, і тому «право як свобода» (ідея права) за Г. Гегелем [2, 15] тотожне природному праву [3, 177].

Зміст права особи на таємницю про стан здоров'я включає не тільки його об'єктивованість у позитивному праві, але й прояв свободи та встановлення її міри щодо суб'єктів такого права, тобто кола осіб, які можуть бути його носіями; осіб, які можуть здійснювати це право, у тому числі й відмовляючись від нього по можливості); осіб, яким кореспондує обов'язок зберігати таємницю про стан здоров'я; осіб, які створюють умови та правила для того, щоб вказане право знаходило регулювання в сфері відповідних суспільних відносин, включаючи і захист зазначеного права. Такими суб'єктами є: 1) особи, яким інформація про стан здоров'я стала відома під час виконання професійних обов'язків (медичні, фармацевтичні, адміністративні працівники, працівники освіти, страхових компаній, органів дізнання, досудового слідства, судді, тощо); 2) особи, яким інформація стала відома незалежно від їх професійних або службових обов'язків (родичі померлої особи, довірені особи з питань здоров'я, подружжя, наречені, батьки; законні представники осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними; особи, що отримали доступ до лікарської таємниці помилково тощо); 3) держава.

Об'єктом права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я є повідомлення, що містять будь-які відомості побачені, почуті, сприйняті іншим чином та зрозумілі у процесі надання медичної допомоги та/або медичної послуги. Такими відомостями є персональні дані особи, яка звернулася за медичною допомогою та/або медичною послугою, відомості медичного характеру – будь-які відомості про стан здоров'я особи, включаючи емоційні відчуття та переживання, пов'язані із станом здоров'я особи, інформація про її приватне та сімейне життя, відомості про генетичні дані.

Право на таємницю про стан здоров'я закріплене ст. 286 Цивільного кодексу України, де встановлено, що фізична особа має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при її медичному обстеженні. Частина 2 цієї статті встановлює заборону вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи, а частина 3 – обов'язок особи утримуватися від поширення медичної інформації, яка стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків або з інших джерел [4].

Схожі положення містить ст. 39-1 Основ законодавства України про охорону здоров'я, де вказано, що пацієнт має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при його медичному обстеженні; заборонено вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз і методи лікування пацієнта [5]. Тобто, за загальним правилом, медичний працівник не може розголошувати таємницю про стан здоров'я пацієнта будь-кому, не отримавши згоди останнього.

Законодавчий термін «лікарська таємниця» (ст. 40 Основ законодавства України про охорону здоров'я), що за змістом обмежується лише обов'язком лікарів, доцільно замінити точнішим і універсальним терміном «медична таємниця» – інформація, отримана у процесі надання медичної допомоги, котра не підлягає розголошенню, крім випадків, передбачених законодавством, про яку будь-яким медичним працівникам та іншим особам стало відомо у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків. Медичні працівники зобов'язані дотримуватись правового режиму медичної таємниці, а його порушення тягне юридичну відповідальність (кримінальну, дисциплінарну, цивільно-правову) [6, 129].

Лікарською таємницею слід вважати будь-яке конфіденційне повідомлення, що містить відомості, сприйняті органами чуття або які є очевидними і зрозумілими особі під час виконання нею професійних обов'язків в процесі надання медичної допомоги або медичної послуги, і яке має оброблятися у передбаченому законом порядку. Такою конфіденційною інформацією є персональні дані особи, інформація про особисте та сімейне життя як особи, яка звертається за медичною допомогою та/або послугою, так і її близьких, родичів; будь-які відомості про стан здоров'я та емоційні переживання особи щодо стану здоров'я, генетичні дані, тощо.

Література:

1. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : монографія / відп. ред. Я. М. Шевченко. Київ : КНТ, 2007. 626 с.

2. Гегель Г. В. Ф. Философия права. Москва : Мысль, 1990. 524 с.
3. Чабан О. А. Право особи на таємницю про стан здоров'я як природне та позитивне право. *Право.ua*. 2016. № 2. С. 175–178.
4. Цивільний кодекс України: Закон України, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (режим доступу 13.04.2020).
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (режим доступу 13.04.2020).
6. Дічко Г. О., Алексєєв О. Г., Аніщенко М. А., Гамбург Л. С. Медична таємниця: проблема понятійного змісту та характеристика випадків правомірного розголошення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 3. С. 126–129.

ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ПРЕЗИДЕНТА США Б. КЛІНТОНА, 1993–1997 РР.

Гончаренко А.В., кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
та українознавства Сумського національного
аграрного університету (Україна)

Президентські вибори 1992 р. мали стати великим поштовхом до перетворень у США. У ході виборчої компанії обговорювалася ціла низька проблемних питань: від федерального бюджету до формування нової зовнішньополітичної стратегії. Висунувши на посаду президента Білла Клінтона, демократична партія також робила ставку на зміни.

26 лютого 1993 р. у своєму виступі новообраний президент США Вільям (Білл) Клінтон заявив, що головними цілями його політики є глобалізація та кіберпростір. Проте, серед пріоритетних задач він визнавав і відновлення американської економіки, створення нових ринків, допомога країнам «третього світу», поширення демократії в усьому світі та демонстрація величі США у глобальній економіці [8, 18].

Зовнішньополітичний курс адміністрації Б. Клінтона проводився з різними аспектами та інтенсивністю. У період першого терміну президентства (1993–1997 рр.) політика була неоднозначною та суперечливою [1, 89].

Президент Б. Клінтон зробив спробу надати зовнішній політиці США гуманітарну орієнтацію, тому акцентував увагу на просуванні ліберальної демократії і захисту загальнолюдських цінностей.

У серпні 1993 р. була створена спеціальна група в рамках Ради національної безпеки (РНБ) з розробки нової «великої» стратегії США, що ознаменувало закінчення «холодної війни». До неї увійшли помічник президента з національної безпеки Е. Лейк, співробітники апарату РНБ Дж. Рознер, Л. Фюрт, Д. Стейнберг. Чимало зусиль було спрямовано на пошуки вдалої загальної назви доктрини, яка б відповідала основоположному постулату «від стримування до розширення». Такі терміни, як «демократичний експансіонізм» або «жорсткий інтернаціоналізм»,